

Motion till riksdagen

1989/90:K608

av Rosa Östh m.fl. (c)

Kommunal vårdnadsersättning

Skall det av riksdagen uppsatta målet om barnomsorg till alla barn under 7 år senast 1991 uppnås? Det är en fråga som det tycks bli allt mer berättigat att ställa.

Flera undersökningar tyder på att många kommuner kommer att få svårigheter med att klara av sitt beting. Det är inte bara pengar det är brist på utan också utbildad personal.

En klart bromsande faktor för utbyggnaden är att flera alternativ inte tillåts eller i vart fall inte ges statligt stöd. Flera opinionsundersökningar har bekräftat att en stor majoritet av barnfamiljerna vill se en större valfrihet än vad som nu är fallet. Det står exempelvis klart att många småbarnsföräldrar skulle välja att under ett antal år avstå från förvärsarbete eller förkorta sin arbetstid, om de hade ekonomisk möjlighet till detta.

För att åstadkomma en större valfrihet och rättvisa har centerpartiet sedan många år drivit kravet på en statlig vårdnadsersättning till småbarnsföräldrarna. Under senare år har ett gemensamt borgerligt förslag till en sådan reform lagts fram. Någon majoritet för förslaget har beklagligtvis inte uppnåtts.

Den socialdemokratiska regeringen, som inte längre vill vidkännas sina egna vallöften, har uppenbarligen inte insett hur avgörande det är att barnfamiljerna ges en större valfrihet.

De borgerliga partiernas krav på vårdnadsersättning har tvingat fram ett socialdemokratiskt motförslag, den utbyggda föräldraförsäkringen. Även om förslaget kan gynna vissa grupper, är det så utformat att klyftorna ökar mellan olika grupper av barnfamiljer istället för att de minskar. Därmed kan konstateras att samhällets knappa resurser inte används på ett ändamålsenligt sätt.

I kommunerna där man har att hantera de praktiska frågorna, uppfattar man bäst svagheter i det system som nu gäller. Kommunerna kan inte med stöd av lagen själva kompensera bristerna i det statliga stödet. De har inte rätt att ge familjer med små barn ekonomisk hjälp så att en förälder kan vara hemma och ta hand om barnen, inte ens om familjen har många barn. Socialhjälp, som borde kunna vara en tänkbar möjlighet, får enligt dom i regeringsrätten endast erbjudas om möjlighet till förvärsarbete saknas.

Ekonomiskt stöd får heller inte ges i form av kommunal vårdnadsersättning, d.v.s ett generellt bidrag till berörda föräldrar utan behovsprövning.

Enligt dom i kammarrätt och regeringsrätten kommer sådant bidrag i konflikt med föräldrabalken 6 och 7 kap. där det stadgas att föräldrar har skyl-

dighet att svara för omvårdnad och underhåll av sina barn. Kammarrätten i Göteborg har i sitt beslut anfört följande: "För att utbetalning av sådant bidrag skall vara en angelägenhet för kommunen, fordras att den kommunala ersättningen grundas på en uttrycklig befattningsbestämmelse. För ifrågakavande bidrag finns inte någon sådan bestämmelse vare sig i socialtjänstlagen eller någon annan befattning."

Eftersom många kommuner har uppenbara svårigheter att täcka barnomsorgsbehovet, inte minst vad gäller personalförsörjningen, har man provat olika tänkbara vägar. En fråga som man funnit relevant att ställa är huruvida dagbarnvårdare räknas som förvärvsarbetande och om de i så fall, som alla andra, har rätt till barnomsorg. Eftersom det logiska svaret är ja, har man i bl.a. Linköping och Uppsala beslutat att låta dagbarnvårdares egna små barn ingå i ersättningsunderlaget. Beslutet i Uppsala kommun vann laga kraft efter att kammarrätten i Stockholm lämnat besvär utan bifall.

De exempel som finns på beslut om kommunala vårdnadsersättningar/bidrag och liknande och de domstolsprövningar som förekommit i samband därmed visar att rättsläget är oklart. Centerpartiet anser att lagen skall ändras så att det tydligt framgår att kommunerna äger rätt att utbetala kommunala vårdnadsersättningar. För ett sådant beslut talar det allmänna intresset av att se målet för barnomsorgen förverkligat.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär förslag till utvidgning av den kommunala kompetensen så att det klarläggs att kommuner har rätt att utge vårdnadsersättning.

Stockholm den 17 januari 1990

Rosa Östh (c)

Bertil Fiskesjö (c)

Bengt Kindbom (c)

Martin Olsson (c)

Stina Eliasson (c)

Ingbritt Irhammar (c)

Anders Svärd (c)

Birger Andersson (c)

Hugo Andersson (c)

Kjell Ericsson (c)

